Om F. Bryks samlingar i Ost-Afrika.

Av

CHR. AURIVILLIUS.

Det torde vara bekant för Entomologiska föreningens medlemmar, att föreningens medlem herr F. BRYK sedan i augusti 1924 vistas i Ost-Afrika för att med understöd från den av direktör Sven Lovén stiftade Afrika-fonden idka entomologiska studier vid den svenska naturvetenskapliga stationen invid foten av det bekanta 4,300 meter höga Elgon-berget, beläget ungefär 120 kilometer i nordost från Victoria-sjön.

Bryk samlade i augusti och början av september i trakten strax norr om Lumbwa, en station å Ugandajärnvägen, belägen omkring 2,000 m. över havet. Alla därstädes samlade dagfjärilar blevo hemsända till riksmuseet och äro nu bearbetade. Han uttalar i brev sin glädje över att på denna avlägsna plats i hjärtat av Afrika få återse sådana bekanta som *Pyrameis cardui* L. och *Colias crocea* (edusa) Geoffr. jämte former som påminde om *P. atalanta* L. och *Plusia gamma* L.

I september överflyttade B. till stationen vid Elgon och började där att insamla larver för att ur dem uppföda fjärilar, bland vilka den här nedan beskrivna Lasiocampiden (*Gonometa podocarpi*) var en av de intressantaste. I slutet av april anträdde B. en resa till Uganda för att även där samla insekter och kunna göra en jämförelse mellan insektlivet därstädes och inom Elgon-området. Från Uganda hava ännu ej några fjärilar blivit hemsända, men då denna trakt, om ock rikare och utrustad med en yppigare flora, är synnerligen väl undersökt, torde den ej hava lämnat tillfälle till några viktigare rön med avseende på dagfjärilsfaunan.

I det följande lämnas en förteckning över de dagfjärilar, som av B. hemsänts från Lumbwa och Elgon-området. I denna förteckning äro emellertid ej upptagna sådana former, som äro allmänna i hela Ost-Afrika eller uppräknas i min uppsats över de Lepidoptera, som i samma trakt påträffats av direktör S. LOVÉN (Arkiv för Zoologi. B. 14, No. 5 (1921))

Rhopalocera.

Papilionidae.

Papilio Jacksoni EM. SHARPE — *P. nobilis* ROG. Kitale 24/11. — *P. Mackinnoni* EM. SHARPE 3 ex. tillhöra ab. *bimaculatus* SUFF. — *P. bromius* DOUBL. var. *Chrapkowskii* SUFF. Till de kännetecken på denna form, som anföras i SEITZ (Grossschm. der Erde B. 13, s. 19), bör läggas, att vingarnas undre sida hos ♂ har samma teckning som hos ♀ av *brontes* och *bromius*. Formen är även mindre, med en vingbredd av 67—75 mm.

Pieridae.

Mylothris Rüppelli KOCH. Lumbwa och Elgon. — *M. Jacksoni* EM. SHARPE. 1 ♂, Lumbwa; 1 ♀ Elgon. Denna lokalras står mycket nära den av mig från Kamerunberget beskrivna *M. Knutsoni*. Alla honor jag sett från Elgon-området hava emellertid bakvingarne svavelgula såsom hos hanen och ej ockragula såsom hos honan av *Knutsoni*. — *Pieris zochalia* BOISD. 1 ♂, Lumbwa; 1 par, Elgon, honan med vit grundfärg — ab. ♀ *Bryki* n. ab. Alae anticae supra albae fascia apicali et marginali continua immaculata, fasciola transversa nigra ad apicem cellulae, infra ad basin usque ad costam tertiam late aureo-suffusae, ad marginem grisescentes absque maculis distinctis, macula tantum nigricante in area 3a. Alae posticae supra ochraceae, punctis parvis rotundatis nigris ad apices costarum tantum signatae, infra flavescente griseae signaturis normalibus obsolete indicatis. Expans. alar. 41 mm. Elgon, nov. 2 Ex. Denna honform påminner rätt mycket om vissa honor av *Mylothris narcissus*-gruppen. Den svarta tvärfläcken över spetsen av framvingarnes diskfält är på båda sidor smalare än hos den typiska honan. — *P. Crawshayi* BUTL. Lumbwa och Elgon 4 ♂; hos tre av dessa sakna bakvingarna fullständigt de svarta punkterna vid ribbornas spetsar och hava nästan ingen teckning å undre sidan. — *Teracolus elgonensis* EM. SHARPE. 2 ♂, 2 ♀. Den hittills okända honan är mycket lik hanen, men avviker genom framvingarnes mera bågböjda utkant och mindre utvecklade röda fläckar i framvingarnes fält 5 och 6. Denna sällsynta lilla art anträffades ej av S. Lovén och fanns förut i riksmuseet endast från Kamerun och från Ruwenzori. Av de båda nu föreliggande hanarne framgår, att de små röda praktfläckarne å framvingarne ej alltid på insidan gränsa intill den vita grundfärgen utan även kunna vara fullständigt inneslutna i det svarta kantbandet. — *Terias floricola* BOISD. f. *ceres* BUTL. Lumbwa, aug.

Satyridae.

Melanitis leda L. Elgon, dec. — *Mycalesis dentata* EM. SHARPE. Lumbwa och Elgon; 4 ♂♂, 1 ♀. — *M. mandanes* HEW. Kitale. 1 ♀. — *M. miriam* F. Elgon, nov. 1 ♂. Undersidans ögonfläckar äro helt små och exemplaret bildar alltså en övergång till ab. *punctifera* STRAND. — *Henotesia perspicua* TRIM. f. *maevius* STAUD. Elgon, dec.; 1 ♂. Är under en tydlig torrtidsform, men stämmer ovan alldeles med regntidsformen. — *Neocoenyra Gregorii* BUTL. Lumbwa, 9 ♂♂, 1 ♀; aug. — *Ypthima granulosa* BUTL. Elgon, Kitale sept., nov. 2 ♂♂, 3 ♀♀. Ögonfläckarne på bakvingarnes undre sida äro än stora och tydliga än punktformiga.

Acraeidae.

Pardopsis punctatissima BOISD. Lumbwa. 1 ♀. — *Acraea asboloplintha* KARSCH. Kitale, sept.; Elgon, nov.; Lumbwa, sept., 3 ♂♂, 1 ♀. Hos honan äro bakvingarne ovan något rökiga, dock ej så starkt som i GROSE-SMITHS figur. Detta är dock ej alltid fallet, ty bakvingarne kunna även hos honan hava samma färg som hos hanen. — *A. zetes* L. var. *jalema* GOD. Elgon, okt. 1 ♂. Exemplaret är synnerligen intressant, enär det är det första exemplar jag sett från Ostafrika, som ej tillhör den ostafrikanska rasen *acara* HEW utan är en nästan typisk *jalema*. Framvingarnes subapikalband är smalt såsom hos *jalema* och vitaktigt. Det enda i teckningen som visar ett närmande till *aeara* är, att de röda diskalfläckarne i 2—6 äro större än hos den västafrikanska *jalema*. — *A. egina* CR. Kitale. 1 ♂, sept. Även detta exemplar tillhör den typiska västafrikanska formen och ej den ostafrikanska var. *areca* MAB. — *A. anacreon* TRIM. var. *anacreontica* SMITH. Lumbwa, Elgon. 3 ♂♂. — *A. terpsichore* L. Lumbwa och Elgon; allmän. — *A. uvui* SMITH. Elgon, 1 ♀, jan., 2,600 m. i urskogen. — *A. alicia* EM. SHARPE. Elgon, 2 ♂♂, 1 ♀, sept.—dec. — *A. encedon* L. var. *daira* GODM. & SALV. Elgon, sept.—dec. — *A. oreas* EM. SHARPE. Lumbwa och Elgon, sept., okt.; allmän. — *A. Johnstoni* ab. *confusa* ROGENH. Lumbwa och Elgon, 4 ♂♂, 2 ♀♀. Bakvingarnes mittband växlar från ljusgult till nästan vitt. — *A. Ansorgei* GROSE-SMITH (conjuncta Gr. Sm.). Angående denna art har Bryk själv lämnat ett intressant meddelande (Ent. Rundschau 42, p. 27, 31) och beskrivit 3 färgvarieteter (ab. *Loveni; aurivilliana; Jefferyi*) samt visat att *conjuncta* endast är hanen av *Ansorgei*. — *Planema quadricolor* ROG. var. *latifasciata* EM. SHARPE. Elgon, 1 ♂ mars, 1 ♀ nov. Framvingarnes gula tvärband är något smalare än hos typiska exemplar. Bakvingarnes tvärband är hos

hanen vitaktigt, men hos honan gulaktigt, vilket är motsatsen mot vad annars brukar vara fallet. Dessutom är honan ej såsom vanligt större än hanen och har framvingarnes gula tvärband lika smalt som hos hanen. Vingformen stämmer däremot med den normala honans. Honan kan därför anses vara ett exempel på en övergång hos detta kön till hanens färgteckning.

Nymphalidae.

Argynnis Hanningtoni ELWES. Elgon, 2,700 m. i urskogen. 3 ♂♂, 2 ♀♀; sept., okt., jan. — *Antanartia abyssinica* FELD. Lumbwa, sept. — *A. hippomene* HÜBN. Elgon, sept., okt. — *Precis octavia* Cr. f. hib. *sesamus* TRIM. Förutom en typisk hane, tagen vid Elgon i sept. och nov., föreligga även tre hanar från samma trakt (2,700 m.) tagna i dec. och den 27 jan. Dessa äro mycket mindre (48 mm.) än den förra och tillhöra de sällsynta exemplar, som bilda en tydlig övergång mellan de varandra fullkomligt olika och vanligen skarpt skilda båda årstidsformrrna (sommar- och vinter-formen), vilka tidigare ansågos såsom väl skilda arter. Någon sådan övergångsform fanns förut ej i riksmuseets samlingar. Den påminner med avseende å färgteckningen mäst om DEWITZ' figurer 2 och 4 å Tafl. 2 i Berlin. Ent. Zeitschr. Bd. 29. — f. *natalensis* STAUD. Elgon, sept., dec. 1 ♂, 1 ♀. — *P. pelarga* F. f. *leodice* CR. Elgon, mars. Endast ett exemplar, som avviker från västafrikanska därigenom att bakvingarnes mörka kantband är smalare, knappt 5 mm. brett. — *P. coelestina* DEW. Kitale, sept. En stor och vacker ♀ av huvudformen, med framvingarne utdragna i en lång spets vid ribban 6. — *P. archesia* CR. f. *semitypica* AURIV. Elgon, okt., 1 ♀. — f. *pelasgis* GOD. Elgon, mars, 1 ♂. — *Ergolis Pagenstecheri* SUFF. Elgon, sept., mars. — *Neptis agatha* STOLL. Elgon, 3 ♂♂, mars; 1 ♀ dec. Alla exemplaren torde böra hänföras till ab. *lativittata* STRAND, ty bakvingarnes vita tvärband är i fältet 4 hos hanarne 7—8 mm. och hos honan ej mindre än 11 mm. brett. — *N. incongrua* BUTL. Elgon, mars, 2 ♂♂. — *N. Seeldrayersi* AURIV. Elgon, okt., 1 ♂. — *Charaxes brutus* CR. var. *natalensis* STAUD. Elgon, febr., 1 ♀.

Libytheidae.

Libythea labdaca WESTW. var. *subintegra* AURIV. Elgon, mars. 2 ♂♂.

Lycaenidae.

Hypolycaena hatita HEW. Kitale. 1 ♂. — *Jolaus Bryki* n. sp. — ♂. Alae anticae supra nigrae area basali pallide coerulea, in cellula media et in area 1 b ad costam 2am extensa, deinde in area 1 b in medio leviter emarginata et marginem versus angustata, extus in 1 a et 1 b circiter 2 mm a margine desinente. Alae posticae supra pallide coeruleae, in 1 a et 1 b grisescente fuscae, puncto marginali nigro in 1 c alteroque puncto marginali intus aurantiaco cincto ad angulum ani in area 1 b; linea tenui submarginali in 2—4 maculaque fere 3 mm lata apicali nigris; area margaritacea discalis postice convexa costam medianam non omnino attingens et squamis coeruleis in areis 5 et 6 ab apice nigro late separata. Alae infra albidae, marginem versus levissime infuscatae, linea transversa ad apicem cellulae, linea discali in anticis ad costam 2am desinente, lineaque obsoletiore submarginali ornatae; linea discalis posticarum in areis 4—6 basin versus perparum curvata; punctum nigrum, intus aurantiaco-cinctum, submarginale in area 2a nec non macula marginalis nigra in areis 1 c et 1 b posticarum, haec squamis metallicis conspersa et intus rufocincta. Frons aurantiaca, infra nivea. Palpi nivei apice nigri. Pedes albi nigro annulati et maculati. Alae anticae infra ad medium marginis postici fasciculo nigro instructae. Expans. alar. 28 mm. — Elgon, mars, 1 ♂. Denna nya art, som jag uppkallat efter dess upptäckare, tillhör den fjärde artgruppen av släktet (enligt indelningen i Seitz, Gross-Schmett. B. 12, p. 398) och står nära intill *I. hemicyanus* EM. SHARPE och *frater Joicey* (1921). Så vitt jag vet, har ingen art av detta släkte förut blivit funnen vid Elgon. — *Spindasis Nyassae* BUTL. Elgon, april, 1 ♀. Ny för området och för riksmuseets samlingar. — *Lycaenesthes pauperula* STRAND. Lumbwa, sept., 1 ♂. — *L. Hobleyi* var. *elgonensis* n. var. — A forma typica differt alis posticis supra in areis 1 c et 2 ad marginem rufomaculatis et infra in cellula discoidali haud rubro-punctatis. Elgon, okt., 1 ♂. — *Cupido lingeus* CR. var. *ciliaris* AURIV. Lumbwa, okt., 1 ♀. Femina a femina typica differt statura majore alisque supra haud albomaculatis, latius coerulescentibus. — *C. palemon* CR. Lumbwa, aug., sept., 3 ♂♂. — *C. carana* HEW. Lumbwa. — *C. subditus* GR.-SMITH. Lumbwa, sept., 2 ♂♂. Ny för riksmuseets samlingar. Arten passar ej bra i den grupp, där den är ställd i Seitz (B. 13, p. 473). — *C. mahallakoaena* WALLENGR. och var. *trisignatus* STRAND. Lumbwa; Kitale; Elgon, aug.—sept., 7 ♂♂, 5 ♀♀. — *C. cretosus* BUTL. Elgon, jan., 1 ♀. — *C. malathana* BOISD. Kitale, 1 ♂. — *C. subpallidus* B. BAKER. Kitale, 1 ♂. — *C. cissus* GOD. Lumbwa;

Elgon, aug., dec. — *C. gaika* TRIM. Lumbwa; Elgon, sept., nov., mars. — *C. lucidus* TRIM. Lumbwa, aug.; Elgon, jan., 2,550 m. i urskogen.

Hesperidae.

Chondrolepis niveicornis PLÖTZ. Elgon, mars. — *Kedestes mohozutza* WALLENGR. Elgon, sept., 1 ♂. — *Cyclopides metis* L. var. *orientalis* AURIV. Elgon, sept. — *C. trisignatus* NEAVE. Lumbwa, aug.; Elgon, sept. — *C. midas* BUTL. Lumbwa, aug.; Elgon, sept. Ny för Brit. Ost-Afrika och för riksmuseet. — *Acleros Mackeni* TRIM, Lumbwa, aug.; Elgon sept. — *Hesperia depauperata* STRAND. Elgon, mars, 1 ♂. Ny för riksmuseets samlingar. Denna art är tyvärr i Seitz upptagen under det yngre namnet *H. Rehfousi* OBERTH. — *H. spio* L. Lumbwa; Elgon. — *H. colotes* DRUCE. Lumbwa, aug. — *Carcharodus elma* TRIM. Lumbwa; Elgon, aug. — *Sarangesa lugens* ROG. Elgon, sept. — *Caprona canopus* TRIM. var. *orientalis* n. var. A forma typica differt alis posticis infra absque macula nigra in area 1 b. Elgon, 1 ♀. — *Celaenorhinus modestus* REBEL. Elgon, mars, 1 ♂, 1 ♀. Förut endast känd från Mashuna-landet. Exemplaren från Elgon avvika därigenom, att bakvingarne på undre sidan hava stora kvadratiska gula fläckar även i fältet 7. — *C. intermixtus* AURIV. Lumbwa; Elgon, aug.—okt., 5 ♂♂, 1 ♀. Några exemplar synas bilda övergång till *C. biseriatus* BUTL. — *C. Bryki* n. sp. Alae fuscae, pilositate obscure flavescente-vel virescente-brunnea vestitae; alae anticae supra et infra in parte basali immaculatae, in parte exteriore maculis 7 discalibus (2 parvis separatis in area 1 b, magna quadrata in area 2, striga transversa in area 3, guttisque in areis 6—8), singula magna in apice cellulae discoidalis parvaque in area 12 melleo-flavis ornatae. Alae posticae supra fuscae immaculatae ciliis flavis, ad costas 2—4 et 6 nigromaculatis; infra etiam fuscae macula magna flava quadrata ad basin arearum 4 et 5 tantum signatae. A *C. Mokeezi* WALLENGR., cui affinis, differt maculis discalibus in areis 4ª et 5ª alarum anticarum omnino maculaque media flava alarum posticarum supra deficientibus. Expens. alar. 31—35 mm. — Elgon, okt., 2 ex.

Heterocera.

Av denna grupp innehåller samlingen ett ej obetydligt antal arter, av vilka de, som äro kläckta ur puppor eller uppfödda från larvstadiet, äro av särskilt intresse. Bearbetningen av dessa är dock ännu ej avslutad. Här må endast omnämnas, att samlingen

innehåller ett par exemplar av den sällsynta Sphingiden, *Dovania poecila* ROTHSCH.

Jag begagnar emellertid tillfället att här beskriva en ny art av Lasiocampid-släktet *Gonometa*.

Gonometa podocarpi n. sp. — ♂. Obscure rufo-brunnea, pectore pedibusque pallidioribus; abdomen saltem supra ad basin concolor (postice in unico specimine oleo decoloratum). Forma alarum fere ut in *G. postica* ♂; alae posticae triangulares margine externo late et profunde emarginato, margine in medio emarginaturae inter costas 2 et 5 anguste cinerascente, haud hyalino. Expans. alar. 60 mm., long. alar. ant. 29 mm., alar. post. 14 mm.; corporis 26 mm. — ♀. Alae et corpus obscure violascente brunneae. Alae anticae supra ad basin infuscatae fasciisque 4 transversis brunneo-fuscis ornatae; prima erecta 2,5 mm. lata, recta; paullo pone medium cellulae discoidalis; secunda leviter obliqua et curvata ad apicem cellulae basin areae 5ae tegente; tertia angustiore obliqua pallidiore et bicurvata; quarta lata, obliqua, margini quam cellulae propiore, infuscata. Alae anticae infra unicolores signaturis nullis. Alae posticae unicolores area parva subhyalina apicem cellulae et imam basin arearum 2—4 occupante instructae; margo costalis ad basin valde convexus, deinde usque ad apicem omnino rectus; margo exterior late rotundatus angulo anali latissime rotundato; alae posticae infra a basi ultra medium infuscatae. Expans. alar. 103 mm., long. alar. ant. 54 mm., alar. post. 30 mm.; corporis 55 mm.

Elgon. — Larven förekom i större antal på det egendomliga barrträdet *Podocarpus*, men visade sig vara starkt angripen av en parasitfluga. Liksom övriga kända larver av släktet *Gonometa* är den tätt beklädd med sylvassa fina taggar, vilka vid förpuppningen fästas vid kokongen så att den blir som en liten nåldyna med nålspetsarna utåt.
